

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27.02.1968, sp. zn. 11 Tz 3/68, ECLI:CZ:NS:1968:11.TZ.3.1968.1

Číslo: 26/1968

Právní věta: II. Soustavné páchání trestních činů ve smyslu § 41 písm. b) tr. zák. předpokládá časovou kontinuitu vyznačující se relativně krátkými intervaly mezi spácháním jednotlivých trestných činů. Při posuzování těchto intervalů nelze brát v úvahu ta období, v nichž byl pachatel ve výkonu trestu odnětí svobody ani dlouhý časový interval mezi spácháním trestných činů téže povahy neodůvodňuje předpoklad, že negativní sklon pachatele k páchání trestných činů byl účinně ovlivněn, jestliže pachatel v krátké době po výkonu trestu odnětí svobody znovu spáchá trestný čin téže povahy.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 27.02.1968

Spisová značka: 11 Tz 3/68

Číslo rozhodnutí: 26

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Trestný čin trvajících

Předpisy: 140/1961 Sb. § 41 písm. b

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 26/1968 sb. rozh.

II. „Soustavné páchání“ trestných činů ve smyslu § 41 písm. b) tr. zák. předpokládá časovou kontinuitu vyznačující se relativně krátkými intervaly mezi spácháním jednotlivých trestných činů. Při posuzování těchto intervalů nelze brát v úvahu ta období, v nichž byl pachatel ve výkonu trestu odnětí svobody; ani dlouhý časový interval mezi spácháním trestných činů téže povahy neodůvodňuje předpoklad, že negativní sklon pachatele k páchání trestných činů byl účinně ovlivněn, jestliže pachatel v krátké době po výkonu trestu odnětí svobody znovu spáchá trestný čin téže povahy.

(Rozsudek Nejvyššího soudu z 27. února 1968, [11 Tz 3/68](#).)

Rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 1 z 6. 9. 1966 č. j. 2 T 95/66-62 byl obviněný uznán vinným trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák. jako zvlášť nebezpečný recidivista podle § 41 písm. b) tr. zák. a odsouzen s použitím ustanovení § 42 tr. zák. podle § 247 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání 27 měsíců. Podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. ve znění zák. č. 56/65 Sb. byl

zařazen do III. nápravně výchovné skupiny. Podle § 72 odst. 2 písm. b) tr. zák. bylo u obviněného nařízeno protialkoholní léčení a podle § 228 odst. 1 tr. ř. mu byla uložena povinnost, aby poškozenému nahradil škodu v částce 320,- Kčs.

Vina obviněného byla shledána v tom, že dne 23. 5. 1966 ve večerních hodinách v parčíku u Hlavního nádraží v Praze 1 odcizil poškozenému V. T. z tašky dederonovou košili v ceně 120,- Kčs a později téhož dne ve vinárně Globus v Praze mu odcizil z kapsy kalhot přesně nezjištěnou peněžní částku, nejméně 1000,- Kčs. Pro majetkové trestné činy byl již 5x odsouzen k nepodmíněným trestům odnětí svobody, které odpykal.

Proti tomuto rozsudku podal obviněný odvolání, ve kterém namítal, že pro posouzení jeho osoby jako zvláště nebezpečného recidivisty nejsou podmínky uvedené v § 41 písm. b) tr. zák., neboť mezi majetkovými trestnými činy z r. 1956 a 1965 uplynula doba 10 let a trestné činy, které spáchal v roce 1965, nebyly - pokud jde o pohnutku - trestnými činy téže povahy. Dále namítal, že v mezidobí byl odsouzen za zcela jiné trestné činy.

Městský soud v Praze usnesením z 13. 10. 1966 toto odvolání obviněného zamítl podle § 256 tr. ř.

Stížnost pro porušení zákona, kterou podal proti posléze uvedenému usnesení Městského soudu v Praze předseda Nejvyššího soudu, tomuto rozhodnutí vytkla, že bylo učiněno na základě neúplných podkladů v otázce, zda obviněný se trestného činu krádeže dopustil jako zvláště nebezpečný recidivista (§ 41 písm. b) tr. zák.).

Nejvyšší soud vyslovil na podkladě této stížnosti, že napadeným usnesením byl porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 tr. ř., toto usnesení, jakož i předcházející rozsudek soudu prvního stupně zrušil a obvodnímu soudu pro Prahu 1 přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Doznáním obviněného, jakož i dalšími provedenými důkazy bylo bezpečně prokázáno, že obviněný odcizil poškozenému V. T. z tašky dederonovou košili a dále peněžitou částku nejméně 1000 Kčs. Tyto peníze obviněný záhy z větší části utratil za nákup různých věcí. Toto jednání obviněného bylo správně posouzeno po právní stránce jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák.

Obvodní soud pak dospěl k závěru, že obviněný se tohoto trestného činu dopustil jako zvláště nebezpečný recidivista, protože již dříve byl celkem 5x potrestán pro trestné činy proti majetku a uložené tresty na něho neměly vlivu. Městský soud v Praze, který přezkoumával rozsudek soudu I. stupně z podnětu odvolání obviněného, se pak s posouzením obviněného jako zvláště nebezpečného recidivisty ve smyslu § 41 písm. b) tr. zák. ztotožnil. Uvedl, že obviněný byl třikrát potrestán nepodmíněnými tresty odnětí svobody pro trestné činy majetkové povahy v r. 1956. V roce 1965 byl pak potrestán nepodmíněným trestem odnětí svobody za trestný čin neoprávněného užívání cizí věci podle § 249 odst. 1 tr. zák., tedy nepochybně rovněž za trestný čin majetkové povahy. Delší časový odstup od r. 1956 do r. 1965 není možno podle názoru Městského soudu brát závazně v úvahu, protože v té době byl obviněný většinou ve vazbě nebo ve výkonu trestu pro jiný trestný čin výtržnictví a další trestné činy.

Dřívější trojnásobné potrestání pro trestné činy proti majetku v r. 1956 se týká odsouzení k trestům odnětí svobody na 1, 3 a 4 měsíce. Tyto tresty v celkové délce 8 měsíců obviněný odpykal, takže formální znak ustanovení § 41 písm. b) tr. zák., že obviněný byl dříve vícekrát potrestán pro úmyslné trestné činy téže povahy, byl těmito třemi odsouzeními naplněn.

Soudy obou stupňů se však při posuzování podmínek uvedených v § 41 písm. b) tr. zák. zabývaly jednak neprávě, jednak neúplně další okolností, zda totiž obviněný soustavně páchá „úmyslně

trestné činy téže povahy“.

Za trestný čin téže povahy považovaly soudy obou stupňů i trestné činy neoprávněného užívání cizí věci podle § 249 odst. 1 tr. zák., za které byl obviněný odsouzen rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 26. 10. 1965 sp. zn. 11 T 19/65 a rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne

12. 11. 1965 sp. zn. 2 T 241/65. Za tyto trestné činy mu byl posléze uvedeným rozsudkem uložen souhrnný trest v trvání 8 měsíců odnětí svobody nepodmíněně. Obvodní soud považoval tyto trestné činy za úmyslné trestné činy téže povahy jako trestný čin krádeže, aniž tuto úvahu blíže odůvodnil. Městský soud v Praze pak v odůvodnění napadeného usnesení v této souvislosti uvedl, že „obviněný byl v roce 1965 potrestán nepodmíněným trestem odnětí svobody za trestný čin neoprávněného užívání cizí věci podle § 249 odst. 1 tr. zák., tedy nepochybně za trestný čin majetkové povahy.“

Z uvedeného vyplývá, že Městský soud pojem „trestných činů téže povahy“ ztotožnil s pojmem „trestných činů téhož druhu“. Vlastnost, která odůvodňuje zařazení určitého trestného činu do kategorie „trestných činů téhož druhu“ je dána druhovými rysy individuálních objektů, tedy již určitou právní kvalifikací bez ohledu na konkrétní okolnosti případu. Naproti tomu kategorie „trestných činů téže povahy“ je pojmově vytvářena takovými společnými rysy trestných činů, které nejsou určovány zákonnými znaky, nýbrž konkrétními okolnostmi jednotlivých skutků.

Za „trestné činy téže povahy“ je třeba k vystižení smyslu a účelu ustanovení § 41 písm. b) tr. zák. považovat trestné činy, které se v konkrétních případech vyznačují určitým charakteristickým společným rysem, jímž alternativně může být stejná pohnutka nebo stejný způsob jednání. Aby šlo o trestný čin téže povahy pak postačí, aby byla dána shoda trestných činů aspoň v jednom z uvedených hledisek, pokud je výrazným projevem určitým směrem zaměřeného negativního sklonu pachatele. Předchozí trestné činy neoprávněného užívání cizí věci podle § 249 odst. 1 tr. zák. spáchané obviněným spočívají v tom, že se zmocnil, případně se pokusil zmocnit několika motorových vozidel. Z provedených důkazů vyplývá, že se chtěl projet v jednom případě osobním autem, v dalších několika případech motocykly. Pokud se mu podařilo motorová vozidla uvést do pohybu, obvykle po kratší jízdě je nechal stát na ulici, v jednom případě motocyklem havaroval.

Z uvedeného lze zjistit, že spáchání trestných činů neoprávněného užívání cizí věci nebylo ze strany obviněného motivováno záměry vlastního obohacení, ale touhou po jízdě motorovým vozidlem bez souhlasu vlastníka, což lze charakterizovat jako projev nekázně a neúcty vůči ostatním spoluobčanům.

Shodu z hlediska způsobu jednání pak vylučuje rozdíl mezi trvalým přivlastněním si cizí věci (§ 247 tr. zák.) a neoprávněným užíváním cizí věci (§ 249 tr. zák.) na přechodnou dobu.

Podle výpisu z rejstříku trestů byl obviněný rozsudkem býv. lidového soudu trestního v Praze ze dne 7. 11. 1958 sp. zn. 12 T 258/58 odsouzen pro trestný čin příživnictví podle § 188a tr. zák. z r. 1950, uložený trest nápravného opatření byl přeměněn na trest odnětí svobody, který odpykal. Obvodní soud důkaz tímto spisem neprovedl a Městský soud v Praze tento nedostatek nenapravitel.

Z obsahu tohoto spisu, s nímž se Nejvyšší soud při veřejném zasedání seznámil, lze zjistit, že trestný čin příživnictví spočíval v tom, že obviněný od 15. 1. do 9. 7. 1958 nepracoval, nechal se jednak živit svými rodiči, jednak si prostředky k obživě opatroval provozováním homosexuálních styků za úplatu, kteréžto příležitosti za účelem opatření peněz sám vyhledával.

Při skutkovém zjištění, že příživnický způsob života byl - byť částečně - doprovázen jednáním motivovaným ziskovostí, nelze pochybovat, že jde o shodnou pohnutku, s jakou se lze shledat při trestném činu krádeže. V tomto hledisku je tudíž projev sklonu obviněného k ziskovosti shodný s

trestnou činností páchanou v r. 1956, kdy byl odsouzen za tr. činy podle § 245 odst. 1 písm. a), § 247 odst. 1, § 248 odst. 1 a § 249 odst. 1 tr. zák. z r. 1950.

Soudu I. stupně je třeba dále vytknout, že se nezabýval úvahou, v čem spatřuje naplnění zákonné podmínky soustavnosti. Pokud Městský soud v Praze v této souvislosti uvedl, že delší časový odstup po třetím odsouzení pro trestný čin proti majetku v r. 1956 není možno brát závažně v úvahu, protože obviněný v té době byl většinou ve vazbě nebo ve výkonu trestu pro jinou trestnou činnost, neodpovídá to plně skutečnosti.

Trestného činu téže povahy jako je trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák., se obviněný dopustil naposledy v době od 15. 1. do 9. 7. 1958 (spis 12 T 258/58 býv. lidového soudu trestního v Praze). Trest nápravného opatření přeměněný na trest odnětí svobody odpykal z převážné části v r. 1959, zbytek pak po návratu z vojenské základní služby v r. 1962.

V r. 1960 byl odsouzen vojenským obvodovým soudem v Litoměřicích pro trestný čin svémocného odloučení podle § 272 odst. 2 písm. b) tr. zák. (2 T 27/60) k trestu odnětí svobody na 10 měsíců a dále vojenským obvodovým soudem v Olomouci (2 T 39/60) pro trestné činy svémocného odloučení podle § 272 odst. 1 tr. zák. a neuposlechnutí rozkazu podle § 278 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání 8 měsíců. Tyto tresty odpykával do 24. 10. 1961. Dále rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 1 (4 T 118/63) byl odsouzen pro trestné činy výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák. a násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 196 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání 22 měsíců. Ve výkonu tohoto trestu včetně započtení vazby byl do 13. 3. 1965. Konečně byl odsouzen obvodním soudem pro Prahu 2 (11 T 19/65) dne 26. 10. 1965 a 12. 11. 1965 obvodním soudem pro Prahu 10 (2 T 451/65) pro trestné činy neoprávněného užívání cizí věci podle § 249 odst. 1 tr. zák. Posléze uvedeným rozsudkem mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání 8 měsíců jako souhrnný a zrušen trest odnětí svobody v trvání 4 měsíců uložený citovaným rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 2.

Z uvedeného vyplývá, že obviněný v době od spáchání posledního trestného činu téže povahy, ukončeného 9. 7. 1958, se dopustil dalšího trestného činu krádeže až 23. 5. 1966, tedy téměř po osmi letech. V té době byl ve výkonu trestu pro různé trestné činy asi 5 roků.

Nedá se proto jednoznačně říci, že v této době, představující časový odstup téměř osmi roků, byl většinou ve vazbě nebo ve výkonu trestu, jak dovolil městský soud.

Pojem „soustavnosti“ předpokládá časovou kontinuitu, vyznačující se relativně krátkými intervaly mezi jednotlivými trestnými útoky a proto pro jeho posouzení je významná délka doby, v níž pachatel trestné činy téže povahy nepáchal. Do té doby nelze sice zahrnovat ta období, v nichž byl pachatel ve výkonu trestu odnětí svobody, poněvadž jeho možnost k pokračování v trestné činnosti byla podstatně omezena; ani dlouhý časový interval neodůvodňuje předpoklad, že negativní sklon pachatele byl účinně ovlivněn, jestliže v poměrně krátké době po výkonu trestu znovu spáchá trestný čin téže povahy. Avšak tyto okolnosti je třeba v konkrétním případě rozebrat a učinit z nich patřičné závěry, což soudy obou stupňů neučinily.

Soudy obou stupňů dále pochybily i potud, že nehodnotily vyčerpávajícím způsobem další důležitou materiální podmínku uvedenou v § 41 tr. zák., podle níž pachatel, který splnil zákonné znaky uvedené v odst. a) nebo b), se považuje za zvláště nebezpečného recidivistu, jestliže uvedené okolnosti pro svou závažnost, zejména vzhledem k délce doby, která uplynula od posledního odsouzení, podstatně zvyšují stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost.

K posouzení materiální podmínky uvedené v § 41 tr. zák. se měl městský soud v Praze zabývat především obsahem dřívějších odsouzení obviněného za trestné činy majetkové povahy.

Při tomto podrobnějším zkoumání by Městský soud zjistil, že rozsudkem býv. lidového soudu trestního v Praze z 31. 1. 1956 sp. zn. 18 T 22/56 byl obviněný odsouzen za to, že 17. 10. 1955 odcizil spolubydlícímu 125 Kčs, dne

5. 12. konzervu játrové paštiky v ceně 5,20 Kčs a 6. 12. 1955 láhev mléka (v nezjištěných prodejnách), téhož dne pak ke škodě nezjištěného hlídače v Praze 8 láhev piva, několik jablek a pečivo a konečně vylákal ke škodě trafikanta 30 cigaret a krabičku zápalek. Ve věci 18 T 240/56 býv. lidového soudu trestního v Praze byl rozsudkem ze dne 25. 4. 1956 uznán vinným trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1 tr. zák., že převzal pro občana A částku 528 Kčs, kterou neodevzdal a ponechal si pro sebe. Rozsudkem býv. lidového soudu trestního v Praze z 20. 11. 1956 sp. zn. 18 T 338/56 byl uznán trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák., že dne 8. 9. 1956 odcizil ke škodě B 5 kusů drůbeže a občanu C peněženku s částkou 1650 Kčs. Na obsah spisu 12 T 258/58 býv. lidového soudu trestního v Praze bylo již výše poukázáno. Z toho vyplývá, že zejména trestné činy, za které byl odsouzen dvěma prve jmenovanými rozsudky, jsou menší společenské nebezpečnosti, jakož i to, že prvých tří odsouzení se obviněný dopustil jako mladistvý.

Neúplnost řízení z hlediska hodnocení materiální podmínky uvedené v § 41 tr. zák. je třeba dále spatřovat v tom, že soudy se neobeznámily s trestními spisy z let 1958 až 1963, aby z nich mohlo být komplexně zjištěno, jakým způsobem života obviněný žil do spáchání projednávaného trestného činu.

Dále Nejvyšší soud vytkl soudům obou stupňů, že se dostatečně nezabývaly otázkou duševního zdraví obviněného.